

Telefonintervjuer inom projektet LIFE Bridging the Gap

Uppföljning av projektet LIFE Bridging the Gap Rapport 2022:37

Författare	Daniel Sturesson, Lina Fahlborg, Enkätfabriken
Kontaktperson	Carina Greiff
Foto	Länsstyrelsen Blekinge och Östergötland
ISBN	978-91-89339-80-4
Upplaga	Enbart digital upplaga

Länsstyrelsen Östergötland
Östgötagatan 3, 581 86 Linköping
Växel: 010-223 50 00
E-post: ostergotland@lansstyrelsen.se

lansstyrelsen.se/ostergotland

Innehållet i denna rapport ansvarar Life Bridging the Gap för. Det återspeglar inte nödvändigtvis Europeiska kommissionens uppfattning. Producerad med ekonomiskt stöd från Europeiska unionens finansiella instrument Life.

Innehåll

Innehåll	3
Sammanfattning	4
Generellt goda erfarenheter av deltagandet.....	4
Medverkan positiv men inte avgörande för verksamheten.....	4
Positiva följder för natur, djurliv och besökare	4
Faktorer som kan stärkas.....	4
Summary	6
Generally good experiences of the participation.....	6
Participation is positive but not crucial for the business.....	6
Positive implications for nature, wildlife and visitors	6
Factors that can be strengthened.....	6
Introduktion	8
Syfte och genomförande.....	8
Entreprenörer	9
Medverkan och hur den upplevts	9
Lärdomar	11
Styrkor	12
Utvecklingsområden	12
Djurhållare	14
Om deltagarna.....	14
Medverkan och hur den upplevts	14
Påverkan	15
Samverkan	16
Framtiden	16
Styrkor och utvecklingsområden	17

Sammanfattning

Generellt goda erfarenheter av deltagandet

Såväl entreprenörer som djurhållare är generellt positiva när de beskriver hur de upplevt sin medverkan i LIFE Bridging the Gap. Samarbetet med Länsstyrelserna och Linköpings kommun och andra inblandade aktörer har överlag fungerat väl. Många av de medverkande upplever att de lärt sig nya saker som både ökat deras kompetens och stärkt deras engagemang kring frågor som biologisk mångfald och skogsskötsel. För flera entreprenörer är detta kunskaper som de kunnat ta med sig till andra kunduppdrag som inte varit en del av projektet och på så vis har de positiva effekterna av projektet spridit sig bortom de direkt berörda.

Medverkan positiv men inte avgörande för verksamheten

Den mer konkret praktiska effekt som projektet haft på medverkande entreprenörers och djurhållares verksamheter har också varit övervägande positiv. Flera entreprenörer har sett en ökning av sin omsättning på grund av projektet, en del djurhållare beskriver att de kunnat öka sin betesareal och därmed antalet betesdjur vilket också bidragit till att verksamheten kunnat växa. Även om påverkan generellt varit positiv har den inte varit avgörande för verksamheterna. Den omsättningsökning som entreprenörer upplevt har varit relativt liten, även för djurhållarna är det inte de rent ekonomiska effekterna som är avgörande för deras medverkan. För de allra flesta av de medverkande är det dock inte primärt en ekonomisk fråga att delta, det finns ett intresse för frågorna och en vilja att vara delaktig i något som man upplever är positivt för naturmiljöer, fauna och betesdjur. Detta engagemang är en styrka för projektet men det är också viktigt med en medvetenhet om att detta är en viktig drivkraft, det blir då viktigt att visa på den större nyttan av projektet gentemot de medverkande för att upprätthålla engagemang och drivkraft hos de medverkande.

Positiva följder för natur, djurliv och besökare

Djurhållarna beskriver samstämmigt att de sett öppnare landskap, rikare fågel- och djurliv och mer varierad växtlighet som en följd av projektet. Denna utveckling är en avgörande motivationsfaktor i deras deltagande, att de fått se det med egna ögon under projektiden har varit viktigt. Flera av dem beskriver även hur den förändring som skett i naturmiljöerna har gjort att fler människor besökt områdena och att de blivit mer öppna och tillgängliga även för denna målgrupp. Också detta upplevs av de flesta som något positivt, även om det finns de som upplever att skyltning om att det finns betande djur att visa hänsyn till kunde gjorts i större omfattning.

Faktorer som kan stärkas

De utmaningar eller svårigheter som medverkan medfört beror framförallt på att vissa områden inte varit lika lämpade för bete utifrån tillgång till vatten eller bete. Då växer djuren mindre och djurhållare behöver större ersättning för att kunna motivera medverkan ekonomiskt. Att antingen se över vilka naturområden som väljs ut eller hitta en ersättningsmodell som skulle ta hänsyn till förutsättningarna för att få ett bra bete för djuren skulle kunna vara lösningar på denna problematik framöver. Även om de medverkande rätt samstämmigt beskriver samarbetet med Länsstyrelserna och Linköpings kommun om

positivt och smidigt så har det i några fall varit så att medverkande upplevt att det varit en bristande överlämning mellan personer hos en Länsstyrelse där de som medverkat i projektet en längre tid upplevt att de fått svara på samma frågor flera gånger eller fått ta upp saker de redan avhandlat med någon annan på nytt. Om det går att stärka informationsöverlämning internt när personal byts ut eller när flera är involverade i kontakten med samma djurhållare skulle detta kunna öka nöjdheten ytterligare hos dem som medverkar i projektet.

Summary

Generally good experiences of the participation

Both entrepreneurs and animal keepers are generally positive when they describe how they experienced their participation in the project LIFE Bridging the Gap. The cooperation with the County Boards, Linköping municipality and other actors involved has generally worked well. Many of the participants feel they learned new things that both increased their competence and strengthened their commitment to issues such as biodiversity and forestry. Several entrepreneurs were able to take this knowledge to other customer assignments that were not part of the project. Hence, the positive effects of the project have spread beyond those directly affected.

Participation is positive but not crucial for the business

The concrete practical effect the project has had on the activities of participating entrepreneurs and animal keepers has also been predominantly positive. Several entrepreneurs have seen an increase in their turnover due to the project and some animal keepers describe how they were able to increase their grazing area and thus the number of grazing animals, which contributed to the business being able to grow. Although the impact has generally been positive, it has not been crucial for the operations. The turnover increase experienced by entrepreneurs has been relatively small, even for the animal keepers. It is not the purely financial effects that are definitive for their participation. However, for most of the participants, participating is not primarily a financial issue, there is an interest in the issues and a desire to be involved in something positive for natural environments, fauna and grazing animals. The commitment is a strength for the project, but it is also important to be aware that this is an important driving force. Thus, it becomes important to demonstrate the greater benefit of the project to the participants to maintain commitment and motivation.

Positive implications for nature, wildlife and visitors

The animal keepers describe that they have seen more open landscapes, richer bird and animal life and more varied vegetation as a result of the project. This development is a crucial motivating factor in their participation and the fact they got to see it with their own eyes during the project period has been important. Several of them also describe how the change that has taken place in the natural environments has meant that more people have visited the areas and thereby becoming more open and accessible to this target group. By most, this is perceived as something positive. Although there are those who feel there could have been a greater number of signs stating there are grazing animals to show consideration for.

Factors that can be strengthened

The challenges or difficulties that the participation entailed are mainly due to the fact that certain areas were not as suitable for grazing based on access to water or grazing. Consequently, the animals grow less, and animal keepers need more compensation to be able to justify participation financially. Some possible solutions to this problem could be to either review which natural areas are selected or find a replacement model that would consider the

conditions for getting good pasture for the animals. Although the participants quite unanimously describe the collaboration with the County Boards and Linköping municipality as positive and flexible, in some cases participants felt that there was a lack of handover between people at a County Board, where those who participated in the project for a longer time felt that they had to answer the same questions several times or had to bring up things they had already discussed with someone else again. If it is possible to strengthen the transfer of information internally when personnel are replaced or when several are involved in the contact with the same animal keeper, this could further increase the satisfaction of those who participate in the project.

Introduktion

Syfte och genomförande

LIFE Bridging the Gap är ett EU-finansierat projekt som syftar till att utveckla och bevara naturvärden i ek-miljöer inom 30 Natura 2000-områden. Projektet genomförs gemensamt av Länsstyrelserna i Blekinge, Kalmar och Östergötland samt Linköpings kommun. Ekmiljöer tillhör de mest artrika miljöerna i svensk natur. Fler än 1000 arter är mer eller mindre beroende av trädslaget ek för sin överlevnad. Riktade skötselåtgärder har genomförts för att överbrygga glappet i tid och rum för arter knutna till ekmiljöer. Exempel på åtgärder är naturvårdshuggning, då man restaurerat igenväxta områden till betesmark och dessa har sedan också stängslats och betesdjur har tagits dit. Andra exempel på åtgärder är plantering av träd och buskar, veteranisering, uppsättning av mulmholkar och anläggande av ekoxekomposter. I projektet LIFE Bridging the Gap ska uppföljning av ett antal utförda åtgärder ske. En av dessa är att genomföra en socioekonomisk studie.

Som en del av den socioekonomiska studien har Enkätfabriken på uppdrag av Länsstyrelsen Östergötland genomfört intervjuer med syfte att utvärdera hur projektet upplevts av aktörer som deltagit. Utvärderingen har genomförts med hjälp av kvalitativa intervjuer riktade till två olika målgrupper, dels djurhållare som har haft betesdjur i ekmiljöer inom ramen för projektet, dels entreprenörer som utfört olika typer av tjänster inom projektet.

Enkätfabriken har utformat manus och upplägg för intervjuer i samråd med beställaren. Enkätfabriken har sedan genomfört totalt 12 intervjuer med entreprenörer och 6 intervjuer med djurhållare. Respondenterna är spridda mellan alla partners inom projektet. Slutsatserna av samtalen presenteras i denna rapport.

Entreprenörer

Medverkan och hur den upplevts

Samtalen med entreprenörer inleddes med att avhandla hur deras medverkan i projektet i stort har sett ut och hur den upplevts. Entreprenörerna beskriver att de exempelvis genomfört åtgärder som huggning, då man restaurerat igenväxta områden till betesmark och dessa har sedan också stängslats för djurhållning. Andra exempel på åtgärder är plantering av träd och buskar, veteranisering, tillverkning och uppsättning av mulmholkar och anläggande av ekoxekomposter. Andra åtgärder är även transporter av maskiner.

Det är dock inte alltid helt lätt för entreprenörerna att avgränsa vilka insatser som har tillhört projektet LIFE Bridging the Gap då de genomfört många uppdrag parallellt som ibland upplevs gå in i varandra eller vara svåra att hålla isär. Samtliga entreprenörer ser sin medverkan i projektet som antingen positivt eller mycket positivt. Det har varit positivt på olika sätt beroende på hur verksamheten har deltagit i projektet.

”Projektet är ett bra projekt i sig. Det är väl själva idén med projektet, och det känns optimistiskt att knyta samman helheten.”

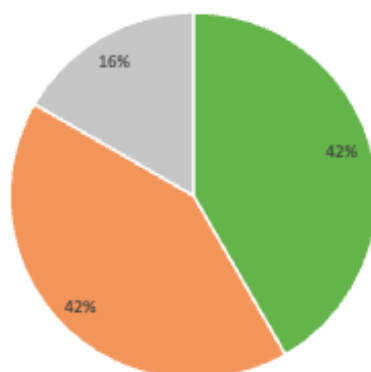
Något som är utmärkande är att entreprenörerna upplever att uppdragsgivarna har varit tillmötesgående och att samarbetet har fungerat bra. *”Det har varit bekymmersfritt”* säger en respondent och fler uppmärksammar att det har varit en god dialog om processen med personliga kontakter med eventuellt inblandad kommun såväl som personal på Länsstyrelsen. De har också känt sig delaktiga i utförandet av arbetet under projektets gång. Det gäller både de som deltagit i projektet i flera år såväl som de som enbart varit med i några månader som en mindre bisyssla.

För en del har det främst varit slutändamålet och det man vill åstadkomma med projektet som bidrar till den positiva synen. De som varit med en längre period av projektet uttrycker också ett större engagemang och belyser hur viktig själva idén med projektet är och att det känns optimistiskt att knyta samman en helhet. Både möjligheten att få arbeta och vara delaktig i något som sträcker sig så långt och bidra med ”värdighet” för befolkning såväl som djur och natur.

Flera entreprenörer beskriver också att det varit roligt att få jobba med något utöver det vanliga skogsbruket. För de flesta entreprenörer har projektet varit en mindre bisyssla/delsyssla på ungefär 5–10% av den totala verksamheten per år. Det har alltså varit ett viktigt arbete men inte det huvudsakliga arbetet i verksamheten. En entreprenör som jobbat med stängsel och röjning från och till sen projektet startade uppmärksammar att det i perioder faktiskt har varit en heltidsyssla då all personal har arbetat med delprojekt som har haft en tidsram som inneburit att de behövt hinna klart så fort som möjligt.

Har er omsättning ökat som en följd av er medverkan i projektet?

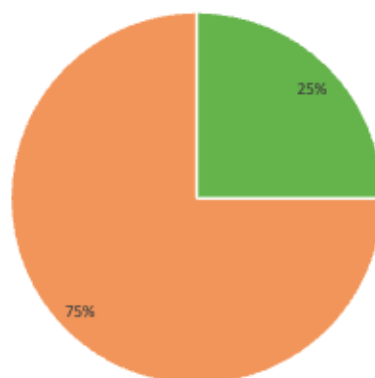
- Ja, i stor utsträckning
- Ja, i liten utsträckning
- Nej, inte alls
- Vet inte/Vill inte svara

På frågan om verksamheternas omsättning har ökat som följd av medverkan i projektet svarar lika många, 42%, att det har ökat i liten utsträckning som de som svarar att det inte ökat alls. Det är 16% som inte vet eller inte vill svara på frågan. Det bör här dock noteras att projektet genomförts under en period då det varit stort tryck på de tjänster som entreprenörerna tillhandahåller. Gränsen för deras omsättning är då framför allt hur mycket de har arbetskraft till att lösa snarare än inflödet av uppdrag. I en mer normal situation är det mycket möjligt att fler hade upplevt en positiv effekt på omsättningen.

Har ni behövt anställa fler med anledning av er medverkan i projektet?

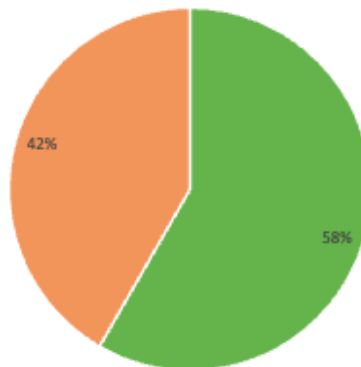
- Ja, två eller flera heltidstjänster
- Ja, en heltidstjänst
- Ja, men mindre än en heltidstjänst
- Nej, inte alls

En fjärdedel av entreprenörerna svarar att de har behövt anställa fler med anledning av medverkan i projektet men att det rör sig om mindre än en heltidstjänst. 75% svarat att de inte alls har behövt anställa fler med anledning av projektet. Även här kan det vara värt att ha i åtanke att det i många fall kan råda kompetensbrist inom de branscher entreprenörerna är verksamma inom och en begränsande faktor också kan vara att det inte funnits personal med rätt profil att rekrytera. Projektets effekt skulle alltså även i detta avseende ha kunnat vara större med annorlunda förutsättningar för de berörda branscherna.

Har ni behövt införskaffa ny utrustning eller göra andra investeringar med anledning av er medverkan i projektet?

■ Ja ■ Nej ■ Vet inte/Vill inte svara

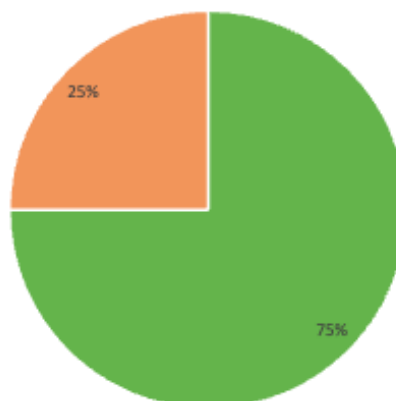
Av de 58% som svarade att de har behövt införskaffa ny utrustning har mycket av den utrustningen kommit till användning även i andra projekt. Exempelvis har bormaskiner och speciella motorsågar använts även i andra projekt, även stängsåg för att högkapa grenar och göra högstubbar samt grävmaskinsmattor. Däremot framkommer det att en verksamhet införskaffade fyrhjuling och andra nya maskiner som krävde utbildning, varav dessa inte kom till användning i andra projekt då deras huvudsyssla är trädgårdsarbete och markentreprenad. Å andra sidan så har verksamheten medverkat i projekten från och till i flera år och därmed haft användning av utrustningen under en längre period. Projektet har på så sätt gjort att verksamheterna stått rustade att möta fler och delvis nya behov även hos andra uppdragsgivare.

Lärdomar

Tre fjärdedelar av entreprenörerna upplever att de lärt sig något nytt genom att delta i projektet. Vad för typ av ny kunskap och lärdomar som projektet bidragit till skiljer sig beroende på vilken typ av arbete verksamheten har utfört. Något som flera uppmärksammar är en fördjupad kunskap inom ekologi och biologi som kommer till nytta såväl i arbetet som privat. En lärdom är hur små insatser gör stor skillnad. Exempelvis i utförandet av ekoxekomposter har det varit lärdomar som verksamheten känner att de kan föra vidare till privata markägare som då också kan tillämpa de metoder som projektet har gett kunskap om.

Har ni lärt er något nytt av er medverkan i projektet?

■ Ja ■ nej ■ Vet inte/Vill inte svara

Utöver det har projektet bidragit med en fördjupad kunskap om insekter såsom skalbaggar och ekoxar och vilka miljöer de behöver och trivs i för att leva. I arbetet med att tillverka mulmholkar så har projektet bidragit till en fördjupad kunskap som kan användas i egen tillverkning av mulmholkar. I jobbet att utföra veteranisering har en kurs inom detta gett lärdomar och bakomliggande kunskaper om varför det görs. Detta har gett verksamheten ännu mer förståelse om gamla träd och håligheter och alla funktioner de fyller.

” Det är verkligen den här helheten i biologin, hur viktigt det är... Häftigt att få vara med om att det verkligen finns stora ändamål som synkar i hela Europa. Vi har fört den kunskapen vidare där vi har framfört det till privata markägare som själva kommer på idéer utifrån det vi berättat för att t.ex avverka genom att använda metoder vi pratat om.”

” Jag tycker Länsstyrelsens personal på ett mycket pedagogiskt och bra sätt har förmedlat kunskaper. Jag har fått större insikter och kunskaper om åtgärder för att gynna den biologiska mångfalden som kan användas i det traditionella skogsbruket.”

Styrkor

Det är två återkommande slutsatser om vad som varit särskilt bra med entreprenörernas medverkan i LIFE Bridging the Gap. Dels är det att medverkan passar verksamhetens bransch och ökar sysselsättning såväl som omsättningen för verksamheterna där det ger utrymme att planera större jobb med tanke på att projektet sträckt sig under en längre period. De nya formerna av arbete har skapat variation i yrket.

Dels är det de kunskaper och lärdomar som projektet har bidragit till. Exempelvis kunskap om nya metoder för att öka mångfalden i det traditionella skogsbruket och att kunna förmedla vidare de lärdomarna. De belyser att det har varit givande att jobba med natur och miljö på ett sätt som kan bidra till bra resultat för framtiden.

Utvecklingsområden

Vi ställde också en fråga gällande vad som skulle ha kunnat göras annorlunda för att medverkan i projektet kan bli bättre. Det var några som upplevde att det redan var bra och att de inte vet vad som kan göras annorlunda. Däremot uppmärksammades nedan punkter som ett utvecklingsområde:

- Förarbetet med att märka ut träd och kartor kunde fungerat bättre så att markeringar kommunicerats tydligare till samarbetspartnern.
- Att få ta del av resultat efter åtgärderna har gjorts.
- Möjligtvis en bättre kunskap från beställaren vad gäller kvalitet och hållbarhet på vissa produkter för ökad livslängd på produkterna.
- Önskar projekt som löper under fler år då det innebär en ökad sysselsättning och omsättning.
- En respondent upplever att det är ett stort problem att det avverkats bok för att få fram ek. En önskan är att gå försiktigare fram med avverkning så att det inte ska bli problem med minskat slyuppslag. Det är ett kostnadsproblem och det är kortsiktigt tänkt att ta så mycket på en gång.

Något som är återkommande i frågan är en önskan om delaktighet tidigare i projektet. Ett utvecklingsområde är att verksamheterna får vara mer delaktiga och kunna påverka projektet tidigare i planeringsprocessen. På så sätt kan verksamheterna komma med praktiska förslag om utförandet.

”Det kan vara bra att göra entreprenörer delaktiga så tidigt som möjligt för att det ska flyta på så bra som möjligt, i och med att det är en så pass stor process som sträcker sig över flera år.”

Djurhållare

Om deltagarna

I intervjuerna med djurhållare är det tydligt att det engagemang som djurhållarna haft eller behövt ha varierar i omfattning. I en del fall har djurhållare redan haft betesdjur på en plats och det projektet tillfört är förbättringar av platsen som gjorts av en entreprenör, som stängsling eller visst röjningsarbete. I sådana fall har en del av djurhållarna egentligen inte så mycket att säga om projektet mer än att det varit till nytta och att de inte varit så involverade. Det gör att vissa svar varit mindre utförliga och svåra att dra slutsatser av. Därför kommer det i sammanställningen fokuseras mest på de djurhållare som har varit mer aktivt delaktiga, då det är ett lite mindre antal innebär det att den bästa metoden för att sammanfatta i vissa fall kan vara att återge erfarenheter eller synpunkter från specifika djurhållare. I denna del kommer fokus ibland riktas mer mot vad enskilda respondenter har sagt.

Medverkan och hur den upplevts

Även djurhållarna ombads inledningsvis att berätta om hur deras medverkan i LIFE Bridging the Gap sett ut och hur den upplevts. Svaren varierade beroende på vilken verksamhet respondenten bedrev:

- **Djurhållare 1:** Har 50 djur, ettåriga tjurar och kvigor, på 50 hektar naturreservat. Länsstyrelsen har planterat ekar och andra träd medan djurhållaren själva har skött staketen och betesmarken. Det rör sig om fem hagar där djuren förflyttas emellan de olika hagarna med bil från första maj till november och på vintern flyttar de in i ladugård. En utmaning för djurhållaren är att lösa vatten till djuren då det är mycket torrt i området. Vatten pumpas från en brunn när djuren betar på vissa av områdena.
- **Djurhållare 2:** Har två grupper av tjurar, betar på 17 hektar skogsbete och naturbete. Har även 17 hektar åker där korna släpps på. Länsstyrelsen har skött stängsel och inhägnad. Rent praktiskt har det gått relativt smidigt, då markerna ligger nära intill gården så var det enkelt att få djuren på plats. Djuren dricker dels av en närliggande sjö, dels på andra sidan området, dit behöver de dock köra vatten.
- **Djurhållare 3:** Länsstyrelsen har hjälpt verksamheten att restaurera ön de har betesdjur på och plocka fram ekar i området. Det är får och lamm som betar på de aktuella betesmarkerna. En femtedel av verksamhetens djur betar på berörda marker. Djurhållaren kör ut djuren med pråm på våren och tar hem dem i oktober. Djuren dricker sjövattnet.
- **Djurhållare 4:** På de aktuella betesmarkerna har djurhållaren kalvar, tjurar och kor. Transport av djur sker antingen med lastbil eller traktor och djurvagn. Djuren dricker från en närliggande sjö och flod, och några dricker från brunn också.
- **Djurhållare 5 och 6:** Den enda kontakten med Länsstyrelsen dessa två djurhållare haft var den information som de fick i början av projektet. Därmed har medverkan i projektet inte haft en så stor påverkan på dem. De lyfter båda fram att de upplevt kontakten med Länsstyrelsen som smidig.

Medverkan i projektet LIFE Bridging the Gap har upplevts positivt och lärorikt. Medverkan i projektet har varit en bisyssla för samtliga verksamheter där respondenterna inte upplever att

de har involverats så mycket eller behövt göra så mycket. Trots att det varit en mindre del av verksamheten så har det ändå upplevts som en viktig och lärorik del.

Något som uppmärksammas som positivt med projektet är samarbetet med Länsstyrelsen där verksamheterna har fått hjälp med skötsel av röjning och att sätta staket och stängsel. Något annat som framkommer är att projektet hjälpt dem att skapa nyttiga kontakter och även fått möjlighet att dela med sig av sina erfarenheter till andra vilket de uppskattat.

Djurhållarna lyfter olika lärdomar och slags nytta de upplevt av projektet. Framförallt handlar det om att de lärt sig mer om miljön i eklandskap, om vilka djur och växter som trivs där och hur de kan förbättra förutsättningarna för dessa. De har också fått större kunskap om restaurerande av skog och betesmark och kännedom om hur trädens skick kan bedömas, vilka träd som kommer stå emot vind och inte.

”Tycker det är spännande och fantastisk att vara med och restaurera skog och betesmark. Jag tycker det har varit lärorikt.” (Djurhållare 4)

Påverkan

Den påverkan som projektet upplevs ha haft skiljer sig åt mellan olika djurhållare. Det finns såväl djurhållare som upplever att effekten varit positiv för djurens mående som djurhållare som upplever det motsatta. Vanligast är dock att djurhållare upplever att skillnaden inte varit särskilt märkbar på just betesdjuren, men att växlighet och annat djurliv i områdena har gynnats tydligt av projektet.

En djurhållare förklarar att det är mager mark i det naturreservat där djuren betar vilket leder till att djuren inte växer så bra. Därför behövs stora stöd för att beta där och pengarna räcker inte till för att djuren ska växa bättre, det hade behövts 25 % högre ersättning än det som verksamheten får idag för att undvika en negativ ekonomisk effekt av deltagandet. En annan djurhållare upplever istället att påverkan av projektet har märkts på att djuren mår och trivs bättre. Djurhållaren upplever att djur som har sitt bete sjönära har bättre hälsa och mående. Flera djurhållare lyfter även att det är lättare att ta hand om djuren i de lite mer öppna landskap som projektet bidragit till. Man får bättre överblick med mindre vegetation. För de djurhållare som har fått möjlighet att ha betesdjur i nya områden så har även detta

haft en positiv effekt på verksamheten. De har fått mer areal, kunnat ta in fler djur och utveckla sin verksamhet på ett sätt som de inte skulle ha kunnat göra annars.

När det gäller andra effekter av projektet så är bilden övervägande positiv. Fågelliv och djurliv kommer igen när landskap kommer tillbaka. Tidigare har vissa områden haft mycket vegetation och gräs men nu när det är mer betat där har fåglarna blivit mycket fler. En djurhållare berättar att den haft kontakt med experter på fauna och flora som menar att det kommit in fler arter som inte setts tidigare på dessa platser. Utöver det har påverkan av projektet lett till fler besökare på området eftersom det ser finare ut nu med mer liv och öppna ytor. En djurhållare upplever dock att det tar mer tid från arbetet som verksamheten bedriver då det är ett extra arbete att ha kontakt med människor som är rädda för kossorna. Det har också förekommit att kossorna kommer bort då personer inte stänger grinden och det tar tid att hitta djuren igen. Här hade fler skyltar kunnat göra nytta.

” Det växer mer, korna betar mer, det syns att det blir mer öppet.”
(Djurhållare 2)

” Vi fick veta att de kunde hitta arter som de hade inte fanns förut i de här markerna och såklart är det trevligt att höra! Att veta att det blir en positiv utveckling med betande och förändring av landskapet stärker intresset.”
(Djurhållare 4)

Samverkan

Samverkan med Länsstyrelsen och kommunen har fungerat mycket bra menar samtliga respondenter. Projektet har bidragit till mer kontakt med myndigheten vilket förenklat all dialog med Länsstyrelsen, även om andra frågor som inte rör projektet. Projektet har följts upp från Länsstyrelsens sida och har tillgodosett önskemål som djurhållarna har haft.

” Samverkan med Länsstyrelsen har fungerat bra, fått mycket lättare och mer kontakt med länsstyrelsen. Jag kan ringa och fråga om råd.”
(Djurhållare 2)

I den mån det finns mindre positiva upplevelser av samarbetet så rör de när kontaktpersoner på Länsstyrelsen bytts ut där nya kontaktpersoner inte upplevts lika insatta till en början. Men det har bara varit en övergångsproblematik, samarbetet har sedan fungerat bra igen.

Framtiden

För denna målgrupp är det olika faktorer som påverkar deras framtid. För djurhållare 1 handlar framtiden om vem som kan ta över verksamheten. ”Det gäller att det är väldigt förmånligt för att det ska finnas yngre som vill ta över, det blir som en livsstil som jag och min bror har och det kanske inte är alla som kan eller vill ha det så.” Respondenten betonar att det är väldigt viktigt att den som tar över verksamheten gör det av intresse för naturen.

Djurhållare 1 kan tänka sig att utöka arealen för naturbete om förutsättningarna finns för det men då krävs det 25 % högre ersättning för att kunna sköta naturbeten. Vidare uppmärksammar respondenter att utan inkomst från annat håll så klarar sig verksamheten inte. ”Är man bara bonde så klarar man sig inte... men eftersom vi håller på med så många grejer så klarar vi oss.” Därtill finns det en önskan om att myndigheter prioriterar stödandet av naturbete mer, genom exempelvis högre ersättning och bidrag.

För Djurhållare 2 och 3 känns framtiden för verksamheten mer stabil där det fortsätter som det är i dagsläget. Djurhållare 3 har precis bytt fårstall och hoppas att verksamheten kommer att växa tack vare det. Men att utöka arealen för naturbete ger mer jobb och båda

verksamheterna har redan tillräckligt.

Djurhållare 4 har en förhoppning att verksamheten ska växa och att ekonomin ska förbättras. Förhoppningen grundar sig på ett intresse för förändringen i landskapen och att kunna bidra till att bevara naturen för framtida generationers skull. Gällande verksamhetens ekonomi hänger beslutet på myndigheten och respondenten har svårt att påverka bidrag och stöd. Likt djurhållare 1 instämmer respondenten att det är svårt att leva enbart på djurhållning och det behövs fler sysselsättningar och inkomst från andra källor.

Styrkor och utvecklingsområden

Avslutningsvis fick respondenten svara på frågor om vad de tycker har varit särskilt bra för deras verksamhet med medverkan i LIFE Bridging the Gap, samt vad som skulle kunnat göras annorlunda. Svaren är sammanfattade i punktform:

Styrkor

- Samarbetet har bidragit till skapandet av kontakter och större nätverk för verksamheterna.
- Erfarenhet och kunskapsutbyte.
- Tillgång till att öka betareal för djuren.
- Bidragit till att naturbetet är mer lättillgängligt med öppnare landskap.
- Det upplevs ha varit ett bra samarbete med Länsstyrelsen med kunnig och lyhörd kontakt.

Utvecklingsområden

- Det upplevs finnas flera områden och landskap, utöver deras egen mark, som djurhållare menar kan skötas och bevaras bättre med djur istället för att avverkning.
- Det upplevs vara många tjänstemän inblandade där en djurhållare upplever att de kunde ha utfört arbetet själv vilket gjort arbetet mindre kostsamt för verksamheten.

Länsstyrelsen skapar samhällsnytta genom rådgivning, samordning, tillstånd, tillsyn, prövning, stöd och bidrag. Vi skyddar miljön, ser till att viktiga natur- och kulturvärden bevaras och skapar förutsättningar för att utveckla landsbygden och näringslivet i länet. Vi har även samhällsviktiga uppdrag inom bland annat krisberedskap, sociala frågor, djurskydd och samhällsplanering. På så sätt bidrar vi till Länsstyrelsens vision om ett livskraftigt Östergötland

LÄNSSTYRELSEN
ÖSTERGÖTLAND